

1 МАРТ
ДЕН НА ПСО

25 г. од преземањето
на „РАМНА НИВА“

„Лугер парабелум“
– пиштолска икона

ЈОМКИПУРСКА
ВОЈНА

ШТИТ

Број 90
Април 2017
50 денари

ISSN 1857-6710

9 771857 671002

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Промоција:

ТУРСКО - МАКЕДОНСКИ
ОДНОСИ НИЗ ИСТОРИЈАТА

Министерство за одбрана
на Република Македонија

ПРОЕКТ - Популаризација
на воениот позив за служба
во Армијата на Република
Македонија

АРМИЈА
НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

Јубилеј

25
години

Ремонтираните хеликоптери се вратија во служба

Во Касарната „Страшо Пинџур“ во Петровец се одржа свеченост по повод враќањето и ставањето во функција на првите два хеликоптери од составот на Воздухопловната бригада на Армијата на Република Македонија кои минатата година беа испратени на ремонт. На свеченоста пред присутните единици од составот на Воздухопловната бригада се обрати министерот за одбрана Зоран Јолевски кој во оваа прилика истакна: „Ми претставува особено задоволство денес заедно со вас да ги видиме првите резултати од најавената модернизација на Армијата на Република Македонија во однос на Воздухопловната бригада. Овие хеликоптери се првите од предвидените десет кои ќе се ремонтираат во периодот од две години за кои Владата на Република Македонија одвои доволно финансиски средства. На почетокот на оваа есен и до крајот на годинава

ќе имаме уште четири ремонтирани хеликоптери. Со овие преземени чекори на Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија, борбената готовност на Воздухопловната бригада ќе се зголеми, а со тоа ќе се овозможи АРМ уште подобро и посигурно да ја извршува својата функција, да биде гарант за територијалниот интегритет и суверенитет на Македонија“ – рече Јолевски. Процесот на монтирање на хеликоптерите на АРМ е дел од процесот на модернизација на Армија на Република Македонија која започна со формирањето на интегрираните проектни тимови во ноември 2014 година. Овој процес на модернизација е од исклучителна важност, како за одржување на безбедноста, сигурноста и стабилноста на Република Македонија, така и до подигнување на капацитетите и ресурсите и подобрување на стандардот на припадниците на АРМ.

на АРМ

содржина

ШТИТ ■ година IX ■ број 90 ■ април 2017

Инфо	5
На прва линија 118 години од дипломирањето на Мустафа Кемал Ататурк во Битола	6
24 часа Во касарната „Илинден“ свечено одбележан 1 Март - Денот на Полкот за специјални операции	8
Во фокусот Изборот е АРМ и верност кон знамето и униформата	10
Глобал НАТО-вежби	14
Глобал Европа како можно светско војувалиште	20
Фелтон Македонскиот идентитет за време на Османлиската држава	24
Глобал Жените, мирот и безбедноста низ историска призма	34
Вооружување „АРС PANDUR I“ оклопен транспортер „ПАНДУР I“	36
Анализа Анализа со оперативен дизајн: Јомкипурска војна	44
Глобал Сеопфатен германски концепт за спречување регрутација на цихадисти	48
Јубилеи Синергија од искуства	54

Да се биде припадник на АРМ!

Да се биде припадник на армијата претставува посебен предизвик, чест и гордост за секој што ќе се определи за овој благороден позив. Отсекогаш и во историјата и денес војниот кој стои на браникот на својата татковина заслужувал посебно место во колективната меморија на еден народ. А, клучен елемент за успехот на секоја армија е високообучениот, мотивиран и квалитетен професионален воен персонал. Секоја армија е специфична и се пополнува по свој сопствен модел за избор на персоналот. Во Република Македонија постои високообразовна институција - Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ каде низ трите циклуси на образование се образуваат кадри неопходно потребни за АРМ. Од 2009 година, кога се рестартираше академијата, секоја година се продуцираат нови потпоручници кои се определени за специфичните родови на Армијата. Центарот за обука на пилоти се грижи да се произведат најквалитетни и високопрофесионални пилоти во редовите на Армијата. Се организираат посебни специјалистички курсеви на кои по строга селекција се избираат најсоодветните лица со завршено цивилно високо образование кои ќе бидат доедуцирани и обучени за пополнување на некоја од специфичните служби на Армијата. Нови 90 професионални војници, по поминувањето на строгите селективни курсеви и избор, деновите беа примени во редовите на АРМ. Секоја армија мора да ги изнаоѓа најдобрите начини како да го

привлече и избере најквалитетниот припадник во своите редови. Во оваа насока, за придобивање на најдобрите Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија започнаа голема кампања и промоција на воениот позив во средните училишта ширум Република Македонија. Претставници на Министерството за одбрана, заедно со професионални војници, подофици и офицери на АРМ, од 20 март до крајот на месец април, во средните училишта низ Република Македонија, ќе го реализираат проектот за популаризација на воениот позив за служба во АРМ. Тимовите составени од професионалци, вработени во Министерството, како и припадниците на Армијата директно пред младите средношколци ќе проговорат за тоа што значи да се биде припадник на АРМ, како се станува припадник и кои се придобивките од овој позив. Непосредно и стручно, преку разговор и презентации ќе се дружиме со младите кои се наоѓаат во периодот на изборот на својата идна професионална животна определба. Да се надеваме дека многумина од нив токму од ова дружење и дефинитивно ќе се определат за својот иден позив како припадници на АРМ. Сè уште ми е свежо сеќавањето на кадетот од Воената академија кој јавно зборуваше за својата идна професија и пред сите присутни, со нескриени емоции гласно извика дека „војничкиот леб е тврд но мошне благороден“ и затоа е горд што во иднина ќе носи униформа и ќе биде припадник на вооружените сили на својата земја.

д-р Жанет Ристоска

ШТИТ
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република
Македонија

Излегува од печат
еднаш во месецот

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Македонија

Подготвува
Издавачки совет

Претседател на Издавачкиот совет
д-р Зоран Јолевски
*министер за одбрана
на Република Македонија*

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:
Умит Реџеми
(техничко уредување),
Митко Василевски
(новинар),
Кристина Илиевска
(новинар),
Ксенија Митева
(лектор);
Александар Атанасов
(фотографии)

Димче Исаиловски,
академски сликар
(ликовно-графички дизајн и корица)

Печати:
„Европа 92“
Кочани

Цената на еден примерок е 50 денари
Годишна претплата 600 денари

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје, Република Македонија

Телефони: 02 3128 276
www.morm.gov.mk; E-mail: stit@morm.gov.mk

жиро с-ка 050010011678720
(повикување на број: 725939-10)
даночен број: 4030990271748
ТС 100000000063095

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Европа како можно светско војувалиште

Со текот на времето како напредувала воената теорија, формирана е една општо прифатлива дефиниција за војувалиште. Војувалиштето може да вклучува целина на воздушниот, копнениот и водениот простор во кој се изведуваат воени операции или се потенцијални области каде ќе се изведуваат воени операции. Според современата воена теорија војувалиштето се дефинира како копнено, водено, воздушно и евентуално космичко пространство во кое се изведуваат воени-борбени дејства на завојуваните страни (држави) и се ангажираат нивните

Војувалиштето може да се дефинира како простор или зона каде се одвиваат важни воени настани или копнена, поморска и воздушна зона во која се изведуваат воени операции област или место во кое се случуваат важни воени настани

вооружени сили и извори на воениот потенцијал. Војувалиштето се дефинира и како географски простор на кој се водела, се води или ќе се води војна, заедно со севкупниот воен потенцијал и неговите извори вклучително и останатиот потенцијал на завојуваните страни.

Во однос на географскиот простор во кој се изведуваат воените-борбените операции и утврдуваат страните во судирот војувалиштето може да се класифицира и подели на општо војувалиште, кое го опфаќа целокупниот простор на завојуваните страни и посебно војувалиште, кое претставува дел од општото војувалиште. Во однос на тежиштето на борбените дејства на видовите на вооружените сили, војувалиштето може да биде копнено, поморско (водено) и воздушно. Исто така, војувалиштето може да се класифицира и според видовите војна. Па така во поглед на видовите војна војувалиштето може да биде светско, регионално и локално.

Структура и елементи на војувалиштето

Војувалиштето во воена смисла претставува највисока категорија на просторот. Војувалиштето го сочинуваат воиште, боиште, военогеографско тежиште, военогеографски објекти и правците на дејство.

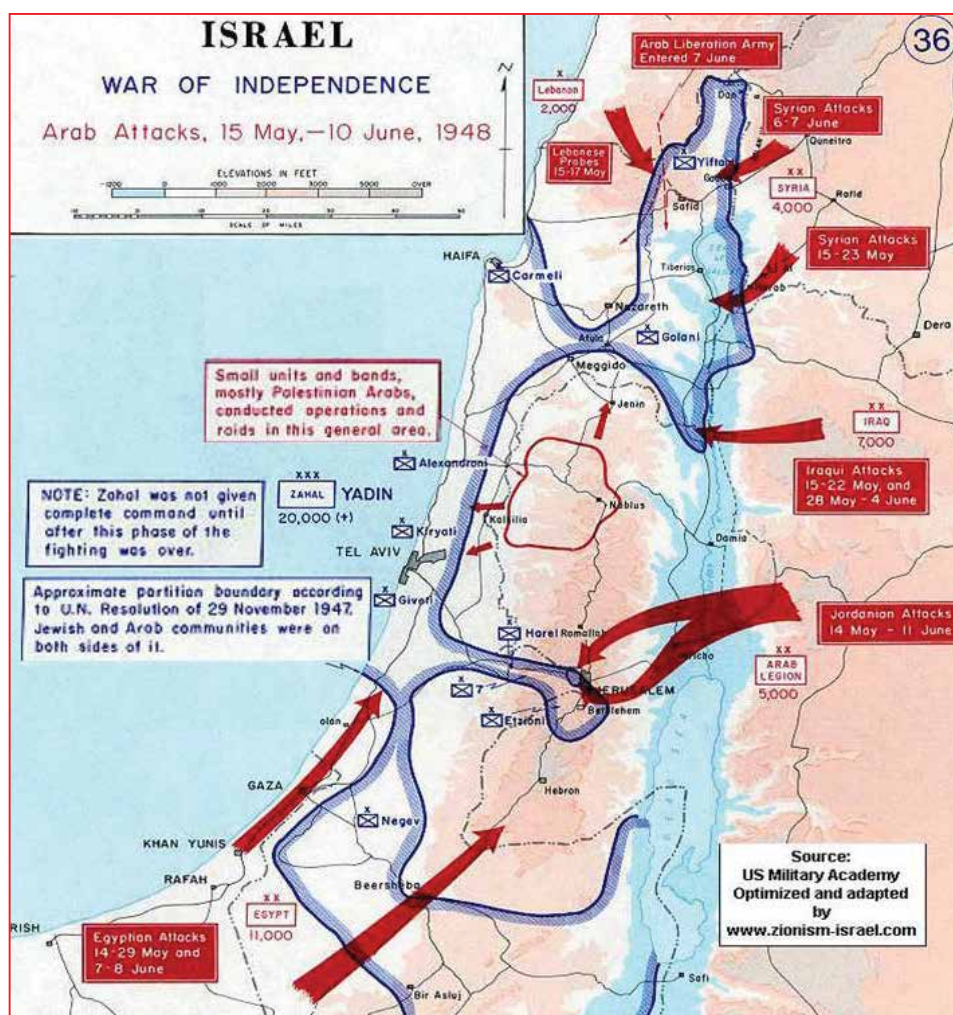
Воиште (анг. Theatre of operations) е дел – елемент на војувалиштето и претставува одреден дел на копно, море (акваторија) и воздушен простор на кој се изведуваат

Со самата појава на војната, се укажала потреба од дефинирање на просторот во кој се организираат и изведуваат воените операции. Првите обиди за дефинирање на тој простор, во 18 век ги прави познатиот воен мислител и теоретичар прускиот генерал-мајор Карл фон Клаузевиц во својата книга „За војната“, каде војувалиштето го дефинира како дел од просторот во кој се војува и кој има свои заштитени граници. Заштитата ја сочинуваат тврдини или природни пречки. Просторот на кој се војува може да е променлив, во зависност од текот на војната и војувањето

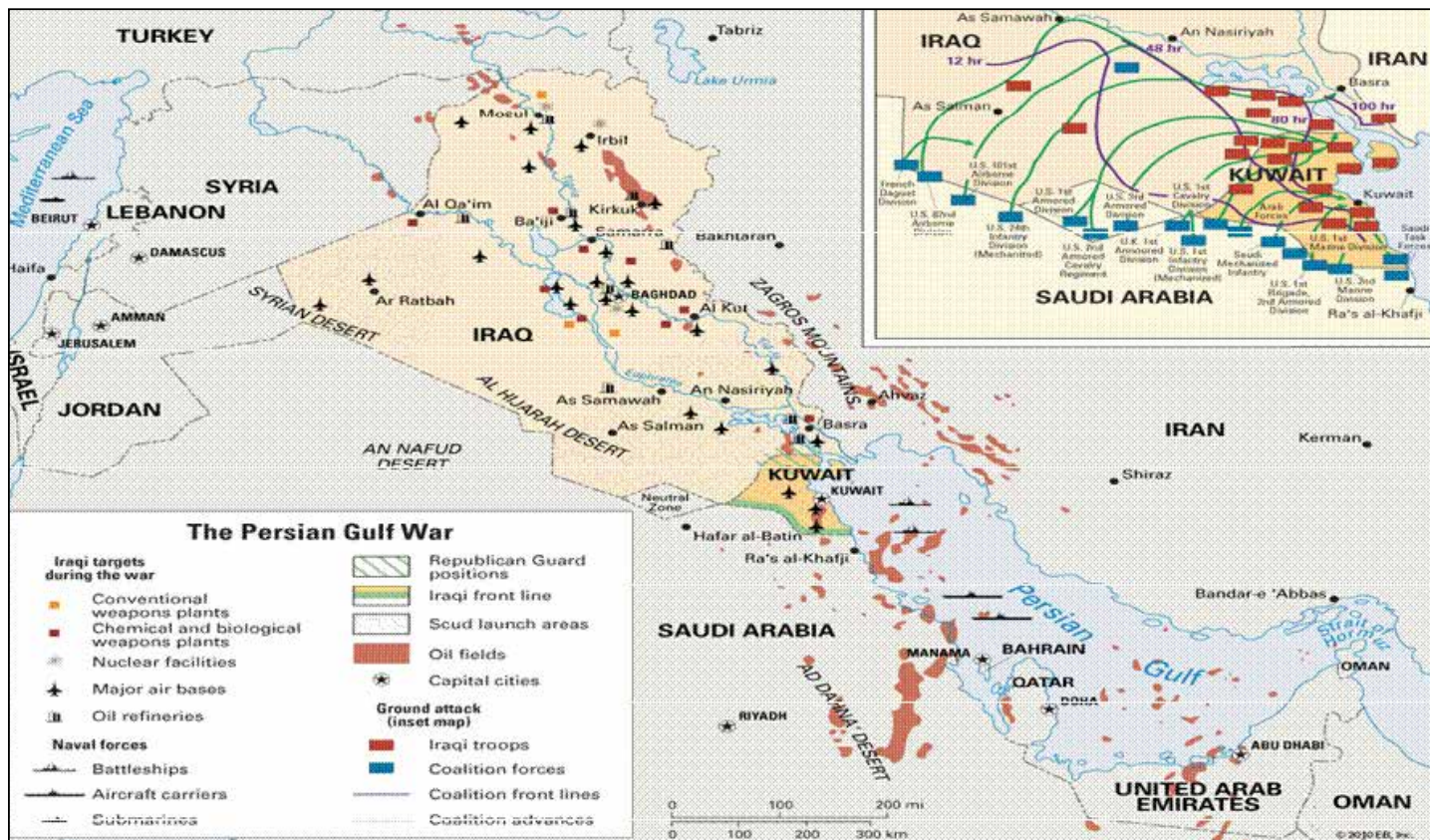
Типично регионално војувалиште, (Израелска војна за независност 1948 г.)

Напад на израелската територија од страна на Арапската лига-сојузи, 15.05.-10.06.1948 год.

Во оваа војна, на просторот од војувалиштето се вклучени 8 регионални вооружени сили од осум завојувани држави од регионот, операциите се изведуваат на копно, море и воздух.

1. Мали единици и сојузи во поголем број составени од Палестински Арапи, кои изведуваат операции и контроли во доделената зона.
2. Командантот на израелскиот корпус сè уште ја нема преземено целосно командата над единиците во почетниот дел на операциите-арапскиот напад.
3. Приближна позиција на границата-линија на раздвојување помеѓу еврејската и арапската заедница, согласно Резолуцијата бр. 10 на ООН од 29.11.1947 год.
4. До 9. Почеток на нападните операции од страна на Арапската лига, составена од 4-дивизии на ВС на Сирија, Египет, Ирак и Јордан; 1- дивизија од Арапската лига-легија; 1-дивизија од Арапската ослободителна армија и 1- бригада од ВС на Либан.

операции или воени дејствија од пошироки размери. Со своите димензии и карактеристики воиштето најчесто го сочинуваат оперативна (стратесиска) и географска (економска) целина и опфаќа 1-2 стратесиски правци и неколку оперативни правци. Големината и границите на воиштето се одредуваат во мир со воениот план или со почетниот план за операција. Воиштето начелно го сочинуваат повеќе боишта. Може да биде копнено, поморско и воздушно.

Боиште (анг. Battlefied, battleground) претставува простор на копно, море (акваторија) на кој се изведуваат борби или боеви во помали размери. Тоа претставува дел од воиштето или војувалиштето, било како дел од просторот на кој се води битка или е самостојно. Називот го добива по најблискиот или најмаркантниот географски објект околу кој се води бој. Военогеографско тежиште е дел или делови од географскиот простор каде се најповеќе застапени борбените дејства на завојуваните страни, односно ги претставува основните стратесиски цели на борбеното дејствување на завојуваните страни. Военогеографски објекти се низа на стратесиски објекти (воишта, комуникациски правци - патни, железнички, воздушни), кои се од воено-страгиска важност. Стратесиските објекти се најважни делови на војувалиштето, односно воиштата. Оперативни објекти се основни елементи-објекти во зоната на операција (ПВО, КМ, ЦВ, ЦЕД, итн), а тактички се воени објекти од помала воена важност, објекти од тактичка важност.

Правците на дејство го претставуваат тродимезионалниот простор во кој вооружените сили се движат, се снабдуваат

Типично локално војувалиште, (војната во Персискиот Залив 1991год).

Во оваа војна, на просторот од војувалештето се вклучени 2 (две) локални вооружени сили од една завојувана држава од регионот и коалициска вооружена сила, операциите се изведуваат на копно, море и воздух.

Се војува на еден локален простор-дел од Персискиот Залив.

1. распоред-места со конвенционално оружје
2. распоред места со хемиско-биолошко оружје
3. нуклеарни постројки
4. примарни воздухопловни бази
5. рафинерии за нафта
6. борбени бродови, носачи на авиони и подморници
7. позиции на Ирачката републиканска гарда
8. ирачка фронтовска линија
9. лансирни рампи-распоред на ракетите земја-земја „Скад“ (ВС на Ирак)
10. нафтни полиња
11. главни градови
12. распоред на силите на ирачката армија
13. распоред на коалицијските сили
14. линија на фронтот на коалицијата
15. напредување на коалициските сили

и борбено дејствуваат. Правците на дејство можат да бидат дивергентни, коишто од внатрешноста се шират кон објектите на кои се дејствува (најчесто при изведување на пробој или извлекување на силите). Правците на дејство можат да бидат и конвергентни, од широк кружен или полукружен простор кон објектот на кој се дејствува, на пример при поволан однос на силите за што побрзо совладување на објектот на кој се дејствува (напад на населено место, воздушен десант итн.). Стратесиски правец на дејство е просторен тродимезионален појас од стратесиска важност, насочен кон една или кон повеќе стратесиски цели и можат да бидат копнено-воздушни и поморско-воздушни. Стратесискиот правец на дејство мора да овозможи просторна можност за прифат на сили од стратесиски размери и изведување на стратесиските операции. Тој мора исто така да овозможи обезбедување на поволни услови за постигнување на стратесиската цел.

Карактеристики на Европското војувалиште

Едни од многубројните фактори кои би влијаеле на евентуална војна, секако, се и географските фактори разгледувани од воен аспект. Физичко-географските карактеристики на Европа се првата појдовна точка од почнува да се гради военогеографскиот поглед на Европа. Покрај физичко-географските карактеристики, Европа својата специфичност ја гради и со сложената политичко-географска и геостратесиска положба. Сите овие фактори влијаат на моменталната политичка ситуација во Европа, а во случај на војна од помали или поголеми размери дефинитивно

ќе влијаат и на одлуката за тоа каде и со колку сила да се дејствува. Исто така, според нив, во најголема мера се определува кој европски дел има најголем приоритет при војувањето, а кој дел ќе служи за остварување на тој приоритет.

Во овој напис се посочени во најголем дел физичко-географските карактеристики на Европа и нивното влијание врз евентуалните воени дејства, а сето тоа дополнително испреплетено со политичките и економските состојби гледани од воен аспект. По распаѓањето на биполарниот воено-политички светски систем, на европскиот континент, покрај постојаното посебно војувалиште на НАТО, се појавија поголем број посебни војувалишта кои всушност се претставени со териториите на европските држави кои беа членки на поранешниот Варшавски договор: Полска, Романија, Унгарија, Бугарија, како и новосоздадените држави кои произлегоа со фрагментација на бившите федерации СССР, СФРЈ и Чехословачка и тоа: Русија, Белорусија, Украина, Естонија, Летонија, Литванија, Чешка, Словачка, Молдавија, Словенија, Хрватска, Босна, СР Југославија и Македонија. Секако овде на прво место треба да се каже дека најголемиот дел од

Иако можноста од класична војна од регионални или светски размери е сè помала, сепак сè додека постои и најмала шанса за остварување на такво сценарио треба да се внимава и да се земат предвид сите фактори кои можат да влијаат врз нејзиниот тек и финален исход

Комплексноста на наведените фактори дава белег на европското општо војувалиште како простор на кој, посредно или непосредно, се спротивставени интересите на голем број европски и воневропски држави и меѓународни асоцијации. Меѓу нив најзначаен е воено-политичкиот сојуз НАТО и САД како водечка членка во него заедно со Англија, потоа, Европската унија, каде преовладуваат интересите на Германија и Франција, а тука треба да се имаат предвид и интересите на Русија. Европското војувалиште е просторот што го опфаќа севкупното европско копно, внатрешните и рабните мориња со делови од океанската акваторија заедно со островите и воздушниот простор над копното и морето. Основни карактеристики на посебното војувалиште на НАТО сојузот би можеле да се дефинираат со следниве

исток-запад 3500 км) го усложнува командирањето и стратегискиот распоред на трупите, поради што северното и јужното крило се доста зависни од поморскиот транспорт кој е доста бавен. На голем дел од војувалиштето нема потребна длабочина која во северо-источниот дел од Грција се сведува на тактички размери, бидејќи на одделни правци изнесува само 40-50 км, во Норвешка околу 50 км итн. Одејќи од исток кон

запад, просторот сè повеќе се стеснува со што при општа офанзива од исток нагло се смалува капацитетот на фронтот за двете страни во евентуален судир, за што треба да се води сметка. Од наведените причини одбраната на војувалиштето со конвенционални сили е доста сложена, посебно ако се има во вид неговата голема осетливост од пресечување во деловите со мала длабочина.

Една од негативните страни на посебното војувалиште на НАТО е доста неправилен просторен распоред на воениот потенцијал, бидејќи главните урбано-економски и демографски ресурси се разместени во централниот дел и на доста мал простор, додека на крилата воените потенцијали се дисперзирани, со поголема концентрација во крајниот југоисточен дел. Во која било

просторот на посебното војувалиште на бившиот Варшавски договор заедно со големиот воен потенцијал сега припаѓа кон посебното војувалиште на европскиот дел од Русија.

Секој простор, заедно со сите негови ресурси, на кој се водела, се води или се подготвува да се води војна од светски размери, претставува светско (општо) војувалиште. Европа, заедно со својата акваторија, и островите, преставува најзначајно можно светско војувалиште. Военогеографското значење на европскиот континент произлегува од неговата географска положба, а потоа од политичката, економската, националната, верската и цивилизациската хетерогеност, како помеѓу одделните држави така и во внатрешната државна структурираност на споменатите фактори скоро во секоја од нив.

констатации: во просторна смисла ова војувалиште покрај централниот го зафаќа западниот, јужниот и југоисточниот дел од Европа кој се карактеризира со голем број големи и мали полуострови, мориња, мореузи, заливи и острови, што поради големата развлеченост и релјефна хетерогеност се одликува со значителни оперативни-стратегиски слабости. Овој простор е вклучен помеѓу морињата на запад и огромното копно на исток кое припаѓа на Русија и другите посебни војувалишта на државите кои не се членки на овој воено-политички сојуз. Ова војувалиште има неповолна релјефна структура, бидејќи е испресечено со голем број планински венци (Скандинавските, Пиринејските, Алпите, Шарско-пиндските, Карпатските и други планини). Големата развлеченост (север-југ околу 6500 км и

варијанта на светска војна (нуклеарна или класична) најосетлив дел од посебното војувалиште на НАТО е централниот дел посебно урбано-индустриските области источно од Рајна. Исто така, треба да се знае дека осетливоста на ова војувалиште ја зголемува и неговата транспортна зависност од надворешните прекуокеански логистички региони.

Поволна страна на ова војувалиште е што ги покрива сите морски излези од Европа кон топлиите мориња. Позитивна страна му е што може да се послужи како добар мостобран за прифаќање на големи сили кои би се доведувале од запад. Исто така, позитивна страна му е што во полукружен облик ги опфаќа останатите војувалишта и што на крилните простори преовладува планински терен.

Д-р Мухамет Рацај, Сашо Јанев